

INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI JARGONLARNING STRUKTUR–SEMANTIK XUSUSIYATLARI

O‘rinov Rustambek Ravshanovich

Tillarni o‘qitish kafedrasini o‘qituvchisi, Farg‘ona viloyati pedagogik mahorat markazi

E–mail: urinov_rustambek@mail.ru

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20338388>

Annotatsiya: Mazkur maqolada ingliz va o‘zbek tillaridagi jargonlarning struktur va semantik xususiyatlari qiyosiy aspektida tahlil qilinadi. Jargonlarning shakllanish usullari, ularning nutqdagi funksional vazifalari hamda ijtimoiy omillar bilan bog‘liqligi yoritiladi. Tadqiqot natijalari ikki til leksik tizimida jargonlarning tutgan o‘rnini aniqlashga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: jargon, sleng, semantika, struktura, leksik qatlam, tilshunoslik, ijtimoiy dialekt, derivatsiya.

СТРУКТУРНО–СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЖАРГОНОВ В АНГЛИЙСКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ

Уринов Рустамбек Равшанович

Преподаватель кафедры обучения языкам, Центр педагогического мастерства Ферганской области

E–mail: urinov_rustambek@mail.ru

Аннотация: В данной научной статье проводится сравнительный анализ структурных и семантических особенностей жаргонизмов в английском и узбекском языках. Рассматриваются способы образования жаргона, его функциональные роли в речи, а также связь с социальными факторами. Результаты исследования способствуют определению места жаргонизмов в лексической системе двух языков.

Ключевые слова: жаргон, сленг, семантика, структура, лексический слой, языкознание, социальный диалект, деривация.

STRUCTURAL AND SEMANTIC FEATURES OF JARGON IN THE ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES

Urinov Rustambek Ravshanovich

Teacher at the Department of Teaching Languages, Fergana Regional Centre of Pedagogical Skill

E–mail: urinov_rustambek@mail.ru

Abstract: This article provides a comparative analysis of the structural and semantic characteristics of jargon in the English and Uzbek languages. It explores the methods of jargon formation, their functional roles in speech, and their connection with social factors. The results of the study help to determine the place of jargon within the lexical systems of the two languages.

Keywords: jargon, slang, semantics, structure, lexical layer, linguistics, social dialect, derivation.

KIRISH

Til jamiyat bilan uzviy bog‘liq bo‘lgan murakkab ijtimoiy hodisa hisoblanadi. Har bir til o‘z ichida turli ijtimoiy qatlamlarga xos bo‘lgan birliklarni mujassam etadi. Shunday qatlamlardan biri – jargon leksikasi bo‘lib, u muayyan ijtimoiy guruh vakillarining nutqida qo‘llaniladi.

Bugungi globallashuv davrida ingliz tilining xalqaro mavqei oshib borayotgani sababli, uning leksik birliklari, jumladan, jargonlari ham boshqa tillarga, xususan, o'zbek tiliga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Shu jihatdan, ingliz va o'zbek tillaridagi jargonlarni qiyosiy o'rganish dolzarb ilmiy muammolardan biri hisoblanadi.

Tadqiqot maqsadi — ingliz va o'zbek tillaridagi jargonlarning struktur va semantik xususiyatlarini aniqlash hamda ularni qiyosiy tahlil qilish.

MATERIALLAR VA METODLAR

Jargon tushunchasi va uning lingvistik mohiyati.

Jargon — ma'lum bir ijtimoiy, kasbiy yoki yosh guruhiga mansub kishilar tomonidan ishlatiladigan, umumxalq tilidan ma'lum darajada farqlanuvchi leksik birliklar yig'indisidir. U ko'pincha norasmiy nutq shaklida namoyon bo'ladi.

Tilshunoslikda jargon va sleng tushunchalari o'zaro yaqin bo'lsa—da, ular o'rtasida ayrim farqlar mavjud. Sleng kengroq ijtimoiy qatlamga xos bo'lsa, jargon torroq, ko'proq maxsus guruh doirasida qo'llaniladi [1].

Jargonlarning asosiy funksiyalari quyidagilardan iborat: kommunikativ qulaylikni ta'minlash; nutqni ixchamlashtirish; emotsional—ekspressivlikni kuchaytirish; guruh identifikatsiyasini ifodalash.

Tadqiqotda qiyosiy—tipologik tahlil usuli qo'llanildi: ingliz va o'zbek tillaridagi jargon leksik birliklari ilmiy adabiyotlar, izohli lug'atlar va og'zaki nutq materiallari asosida tanlab olinib, ularning struktur va semantik xususiyatlari o'zaro solishtirildi.

NATIJALAR

1. Jargonlarning struktur xususiyatlari.

Jargonlar turli til vositalari orqali shakllanadi. Ingliz va o'zbek tillarida quyidagi struktur usullar keng tarqalgan.

1.1. Qisqartirish (abbreviatsiya). Qisqartirish jargon hosil qilishning eng samarali usullaridan biridir.

– Ingliz tilida: *ad* (advertisement), *lab* (laboratory), *doc* (doctor).

– O'zbek tilida: *inst* (institut), *komp* (kompyuter), *tel* (telefon).

1.2. So'z yasash (derivatsiya). Affikslar yordamida yangi leksik birliklar yaratiladi.

– Ingliz tilida: *blog* → *blogger*, *hack* → *hacker*.

– O'zbek tilida: *gap* → *gapchi*, *yoz* → *yozuvchi*.

1.3. Metaforik va metonimik ko'chish. So'z ma'nosining ko'chishi orqali yangi jargonlar yuzaga keladi.

– Ingliz tilida: *mouse* (kompyuter qurilmasi), *virus* (kompyuter dasturi).

– O'zbek tilida: *raketa* (tezkor inson), *yulduz* (mashhur shaxs).

1.4. Akronim va qisqartma iboralar.

– Ingliz tilida: *LOL* (laughing out loud), *BRB* (be right back).

– O'zbek tilida: *rax* (rahmat), *ok*.

1.5. O'zlashma birliklar. Ingliz tilidan o'zbek tiliga kirib kelgan jargonlar ham keng uchraydi:

– *like qilmoq*, *post tashlamoq*, *chatlashmoq*.

2. Jargonlarning semantik xususiyatlari.

Jargonlar semantik jihatdan quyidagi belgilar bilan tavsiflanadi.

2.1. Emotsional—ekspressivlik. Jargon birliklar nutqqa hissiy rang—baranglik beradi.

– Masalan: *cool* (ajoyib), *zo'r* (yaxshi).

- 2.2. Ko‘p ma‘nolilik (polisemiya). Bir jargon bir nechta ma‘noda qo‘llanishi mumkin.
– Masalan: *sick* — “kasal” yoki “juda zo‘r”.
- 2.3. Baholovchanlik. Jargonlar orqali subyektiv munosabat ifodalanadi.
– Masalan: *trash* (yomon), *gap yo‘q* (yuqori baho).
- 2.4. Kontekstga bog‘liqlik. Jargonlarning ma‘nosi ko‘pincha nutq vaziyatiga qarab aniqlanadi.
- 2.5. Yashirinlik xususiyati. Ayrim jargonlar faqat muayyan guruh vakillariga tushunarli bo‘ladi.

3. Ingliz va o‘zbek jargonlarining qiyosiy tahlili.

O‘xshash jihatlar:

- har ikkala tilda ham jargonlar norasmiy nutqda faol qo‘llaniladi;
- emotsional–ekspressivlik yuqori darajada;
- qisqartirish va metafora asosiy vositalardan biri hisoblanadi.

Farqli jihatlar:

- ingliz tilida jargonlar global miqyosda tez tarqaladi;
- o‘zbek tilida jargonlar ko‘proq lokal xususiyatga ega;
- ingliz tilida internet va texnologiya asosiy manba;
- o‘zbek tilida og‘zaki nutq va ijtimoiy muhit ustun.

MUHOKAMA

Olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, jargonlar tilning eng dinamik qatlamlaridan biri bo‘lib, ular jamiyatdagi o‘zgarishlarga tez moslashadi. Ingliz tilida jargonlar asosan texnologiya, pop–madaniyat va internet orqali shakllansa, o‘zbek tilida ular ko‘proq ijtimoiy muhit va kundalik muloqot ta‘sirida rivojlanadi.

Shuningdek, ingliz tilidan o‘zlashgan jargon birliklar o‘zbek tilida yangi semantik ranglar hosil qilmoqda. Bu hodisa lingvistik kontakt va madaniy o‘zaro ta‘sirning natijasi sifatida e‘tirof etiladi va o‘zbek tilining leksik tizimida jargon qatlamining kengayishiga olib kelmoqda.

XULOSA

Ingliz va o‘zbek tillaridagi jargonlar struktur va semantik jihatdan umumiy qonuniyatlarga ega bo‘lsa–da, ularning rivojlanish manbalari va qo‘llanish doirasi farqlanadi. Jargonlar tilning boyishiga, uning ekspressiv imkoniyatlarining kengayishiga xizmat qiladi.

Kelgusida jargonlarni sotsiolingvistik va pragmatik nuqtai nazardan chuqurroq o‘rganish muhim ilmiy ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. — Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
2. Rahmatullayev Sh. Hozirgi o‘zbek adabiy tili. — Toshkent, 2006.
3. Yule G. The Study of Language. — Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
4. Allan K., Burrige K. Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language. — Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
5. O‘zbek tilining izohli lug‘ati. — Toshkent: O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2006–2008.
6. Internet lingvistikasi va zamonaviy sleng bo‘yicha ilmiy maqolalar to‘plami.